

Snus

Jubilæumsnummer

SNUS

Jubilæumsnummer

Redaktion/Redaktør

Ivan Damgaard 8625 7137

Jens Rohde (Ansvarshavende)

Telefon: 8741 2741

email: snus@oestjyderne.dk

Bjarne Johannsen

Telefon: 8612 3530

Deadline

2. juni 1998

Næste ordinære nummer udkommer medio juni.

Medlemskab

Prisen på 1 års medlemskab er:

Voksen: 175,-

Unge u. 18: 100,-

Famillie: 250,-

Internet

Laugget kan findes på flg. adresser:

<http://www.oestjyderne.dk/>

email: info@oestjyderne.dk

Skabet

Oldermand

Kjeld Nørgaard

8678 2508

oldermand@oestjyderne.dk

Kassemester

Kaj Engholm-Hansen

8617 8580

kassemester@oestjyderne.dk

Skriver

Jan Falch Petersen

8689 0735

skriver@oestjyderne.dk

Medlem

Johannes Raskmark

8616 4665

Medlem

Søren Kr. Kristensen

8621 5558

Medlem

Pladsen er ledig, se andet steds i SNUS.

Medlem

Ruth Versterre

8692 8028

ruthv@post10.tele.dk

Suppleant

Marion Ohlerich

8616 8290

Suppleant

Marie Yngvar Andersen

8625 6392

Velkommen til Jubii-SNUS

Kære laugsmedlem.

Som du ved, fyldte Spillemandslauget Østjyderne for kort tid siden 20 år. Vi er dermed ikke længere teenagers og har påbegyndt en ny æra i vores glørværdige historie. Den uforglemmelige fest, der blev afholdt i anledning af fødselsdagen, viste med al ønskelig tydelighed, at lauget fortsat er livskraftigt og fremadstræbende, og at nye og gamle medlemmer uden besvær fungerede i sammenspil udi den musik- og dansegenre der er vores. Som nostalgisk tilbageblik for "de gamle medlemmer" og som historisk oplysende dokument for "de nye medlemmer" har de to gamle oldermænd Mikael Sommer og Ivan Damgård begået dette helt specielle jubilæumssnus som hermed anbefales på det varmeste (som nødvendig læsning!!!) for såvel nye som gamle medlemmer.

*Kjeld Nørgård
Oldermand*

ANNONCE: SÅ PRØVER VI IGEN..

Nu er det ganske vidst at *Jydsk på Næsens* tredie CD, *Blod på Tanden*, snart udkommer. Derfor indbyder vi til reception

Tirsdag d.26/5 kl.19:30 på "Paddy go Easy"

Alle er velkomne. Vi gi'r en genstand og spiller lidt musik.

Som nogen vil vide, skulle receptionen have været for et par uger siden, men CD'en blev forsinket p.gr.af strejken, så vi måtte udsætte. Vi beklager! Det gør vi i øvrigt også, hvis dette SNUS ikke skulle komme ud før d.26 - det er nemlig i skrivende stund ikke helt sikkert..

Historien om Spillemandslauget Østjyderne

af Ivan Damgård og Michael Sommer

På de følgende sider kan man læse noget om en forening af østjydske spillemænd, som i år, 1998, har 20 års jubilæum.

Vi, forfatterne til denne artikel, har tilsammen beklædt oldermandsposten i Lauget i rundt regnet 15 af de 20 år, så vi har et førstehåndskendskab til meget af det, der er foregået i Lauget gennem årene. Og det er vel også derfor, at det siddende oldermandsskab har bedt os om at skrive noget om Laugets historie.

Alligevel gør vi ikke på nogen måde krav på at have skrevet hele historien, eller for den sags skyld den *sande* historie. Vi har skrevet på basis af vores indtryk og erindring, en gang imellem støttet på gamle numre af SNUS etc. Vi har prøvet at få nogle sjove og/eller interessante detaljer med, som i alt fald vil være nye for de medlemmer, der ikke har været med i alle årene, og vi har derfor lagt en vis vægt på Laugets ældste historie.

Forhistorien (Michael)

Da jeg flyttede til Århus i 1975 for at læse, var det århusianske folkemusikliv ikke-eksisterende. Der var masser af folkedanserforeninger, men det var hovedsagelig ældre spillemænd, der betjente dem, og der var langt mellem unge mennesker med interesse for spillemandsmusik.

En af de navnkundigste ældre spillemand var Søren 'Herskind' - også kaldet Søren Spillemand, der spillede i et antal foreninger. Han var så vidt jeg ved tidligere professionel musiker og spillede både godt og levende. Han og 4 andre mødtes hver søndag i kirketiden i Finnebyens forsamlingshus og spillede sammen - eller måske skulle man snarere sige spillede! Søren satte melodierne an, de andre fulgte med så godt de kunne, og så sluttede man igen. Jeg var der kun et par gange.

Selv var jeg hurtigt begyndt at spille i Skanderborg Folkedanserforening og i øvrigt i Folkedansen 1945. I løbet af 1975-77 blev vi faktisk en del yngre mennesker, der gerne ville spille spillemandsmusik - sammen! - og sammen med Per Junker, Gitta Birkefeldt Møller og nogle få andre stod vi for det såkaldte 'Folklore-projekt', hvis formål var at danse og spille anderledes danse end det sædvanlige folkedanserrepertoire.

Efter en koncert på Moesgaard blev vi kontaktet af et ældre ægtepar, hr. og fru Hammer, som ejede en violin og en fløjte fra hr. Hammers ungdom. De havde vistnok ingen arvinger og ønskede at overdrage instrumenterne til os. Vi udfærdigede et fint stykke papir med bestemmelser om, at instrumenterne siden skulle overdrages til det spillemandslaug, som vi forventede skulle se dagens lys i nær fremtid. Instrumenterne findes fortsat i Laugets eje - bortset fra fløjten, som blev stjålet og siden erstattet af en købt.

I løbet af 1977 blev Per Junker og jeg under mange natlige samtaler mere og mere hooked på ideen om et spillemandslaug. Pers kone syntes, at vi var vanvittige, når vi forestillede os et potentiale på helt op til 50 medlemmer! Men straks i 1978 udarbejdede jeg et udkast til vedtægter - Skraa'en - og vi indkaldte til stiftende generalforsamling i marts

måned. Den var godt besøgt, og vi tegnede fra starten ca. 35 medlemmer. I det første olderlandsskab sad Per Junker, Ove Andersen, Steen Bülow, Eva Bülow, Villy Jensen, Ove Aabo og jeg.

Forbillederne for lauget var mange. Men det er hævet over enhver tvivl, at de svenske Spelmanslag, Folkets Hus i Stengade, Roskilde Spillemandslaug og Spillemandslauget Fynboerne var med i den forestilling, som vi gjorde os om et laug i Århus.

Lauget fik hurtigt de ønskede 50 medlemmer, som i løbet af få år voksede til ca. 150. Medlemstallet har gennem de sidste 16 år svinget mellem 140 og 175.

Fra starten var det intentionen, at Lauget skulle 'danne bro' mellem de forskellige fraktioner, der allerede dengang var tendens til i folkemusik- og folkedanserkredse. De gode intentioner blev desværre gjort lidt til skamme, da det viste sig, at indtil flere andre foreninger hver for sig betragtede Lauget som 'nogle af de andre'.

En større mængde af byens folkedansere var kede af Lauget, først og fremmest nok fordi de syntes, at vi gik Søren Spillemands 'Århus Amts Spillemandslaug' i bedene.

Det kan ikke udelukkes, at det lidt anstrengte forhold til en del af byens folkedanserforeninger også havde noget at gøre med, at man så Lauget som en mulig fagforening. Det var slet ikke meningen, selv om olderlandsskabet dog var opmærksom på den pudsighed, at gode socialdemokratiske folkedanser-foreningsformænd i vidt omfang så det som en del af deres opgave at underbetale jævne mennesker, SU-modtagere og andre for at spille til folkedans.

Med tiden er det dog lykkedes at placere Lauget og dets noder og stævner uden for den ideologiske valplads.

Laugs- og Danseaftener m.m. (Michael)

Allerede fra starten var der lagt op til arrangementer hver anden søndag, og det har som bekendt holdt sig lige siden.

Vi mødte stor velvilje fra Folkedansen 1945, hvis formand Ragnar M. Nielsen helt klart så anderledes positivt på Lauget end så mange andre. Vi lejede os ind i Finnebyens Forsamlingshus på særdeles lempelige vilkår, og det har som bekendt også holdt ved lige siden.

Til at begynde med var der stort set kun mig til at spille for. Men det fik hurtigt ende.

Et olderlandsskabsmøde hos Steen og Eva på Farre Hede i november 1978 fandt sted under en snestorm; vi var entusiaster, og en smule sne og is kunne vel næppe resultere i aflysning af mødet! Men vi sneede inde og efterlod vore biler et par kilometer fra Steen og Evas hus, hvorefter vi vadede tilbage og tilbragte natten dér. Mere alvorligt var det, at Lauget dagen efter for første gang skulle optræde offentligt her i Århus, nemlig i selveste Rådhushallen. Gode råd var dyre, og jeg ringede til det næsten nye medlem Ivan Damgård, der beredvilligt trådte til og spillede for første gang, tror jeg. Og så var vi jo i hvert fald 2 forspillere i Lauget.

Vi holdt som nævnt laugsaften hver 14. dag, men 2-3 gange hvert halvår var der danseaften. De var fra starten velbesøgte - efter den tids målestok, og vi fyldte Finnebyens Forsamlingshus med dans og musik.

I de første år var tilgangen til medlemslisten pænt stor. En større mængde musikstuderende indfandt sig, herunder Tove Fonager, Birgit Lauritzen og veninden

Mette Lise Bjerregaard, der hver for sig hurtigt tog del i Laugets virke og fik stor indflydelse på udviklingen.

Folkedansen 1945's onsdagshold, som Per Junker havde banket op til et usædvanligt og spændende dansested, kom til at tælle et kontingent biologistuderende, der hurtigt også begyndte at komme på laugs- og danseaftener. Blandt disse var Kenneth Krak og Kjeld Nørgaard, der som bekendt også har haft indtil flere fingre med i spillet lige siden, sidstnævnte nu som oldermann nr. 5 i rækken.

Endvidere fik vi i begyndelsen af 80'erne selskab af en større gruppe spillemænd fra Galten, der dér havde spillet sammen i nogen tid. Heriblandt var den gamle fotograf i Galten, nu afdøde Niels Jensen. Han var i Guinness Rekordbog dengang som verdens ældste erhvervsaktive fotograf. I øvrigt spillede han glimrende violin, selvom han var generet noget i den sidste tid af svigtende hørelse. Det er ham der er ophavsmand til et af Laugets mundheld: "Hva ska det te mæ al det stemmen? - det stemmer jo alli'vel int' når fingrene kommer på!". "Ældre" laugsmedlemmer vil stadig kunne huske den slags tørre bemærkninger udtalt med høj røst midt i det hele, efterfulgt af stille fnisen fra nogle og øredøvende latter fra Mette Lise... Endelig kom også en større flok især ældre mennesker ind i lauget på én gang; de havde spillet sammen på Rosenvangsskolen i aftenskoleregi.

Allerede i begyndelsen af 80'erne skete der det, at vore dansende biologer mfl. fra Folkedansen 1945's onsdagshold begyndte at spille selv. De opfandt så 'spil-langsomt', som lige siden har været en fast ingrediens forud for laugsaftenerne. Det har samtidig været øvemuligheden for kommende forspillere.

Lauget fik hurtigt spilleopgaver især i oplandets folkedanserforeninger, der nok kunne have brug for ny musik til deres legestuer. Vi tjente lidt ved det, men først og fremmest var disse optrædender med til at tømre Lauget sammen og grundlægge det nok så bekendte kompetente bunkespil, der har holdt ved lige siden.

Fra begyndelsen var vi flere der mente, at bunkespil er godt, men gruppespil bedre. Spillemandsmusikkens karakter hænger snævert sammen med et tæt sammenspil i mindre grupper, og vi gjorde derfor en del for at opfordre til gruppespil. Bortset fra Jydsk på Næsen (Da: Niels-Jacob Bjerregaard, Ivan Damgård, Niels Obel og Michael Sommer), der opstod blandt laugsmedlemmer allerede i 1979, var det imidlertid småt med gruppespillet.

Efter udgivelse af nodesamlingen 1979 (se ndf.); hvis første oplag med Villy Jensens bistand blev trykt på Amtscentralen for Undervisningsmidler, lykkedes det at stable et kassette-projekt på benene i samme regi. Båndet blev indspillet i oktober 1980, og vi gjorde et forsøg på at blande bunkespil med gruppespil. Det lykkedes for så vidt også, men grupperne opløstes hurtigt. I de følgende år opstod også Råfrugt og Humle (Per Junker, Anette Sørensen, Knud Thomsen, Esben Wolf og Ole A. Petersen), men de opløste også sig selv efter nogle få år. Et orkester af længere holdbarhed var Gode Miner (Kenneth Krak, Bodil Otterstrøm, Tove Fonager, Peder Nørgaard, Arne Ryge Petersen, Bente Ramsing, Kjeld Nørgaard og Gitte Halager), der gennem en del år optrådte i og uden for laugets regi.

[Sidenhen har lauget som bekendt lagt medlemmer til et noget større antal grupper, hvoraf i flæng kan nævnes: Baldrian, Baltinget, Dug, Moving Cloud, Mølposen, Ostinat Expressen, Phem, Phønix, Rasmus, Speed the Strings og Tyveknægtene - men det er en anden historie]

De få grupper, der var dengang, benyttede vi bl.a. til at spille et par numre på Laugets danseaftener, men i de tider var og blev det mere kuriøst end noget, man syntes man kunne bruge til noget for alvor.

Måske var det derfor, det næste båndprojekt kom til at indeholde numre udelukkende spillet for Laugets store orkester. Dette bånd blev indspillet i Beansound studio i Århus i 1985. Der var både 2-stemmige arrangementer og gennemarrangeret musik for mange stemmer. Ivan og Michael skiftedes til at spille for. Hvor der næppe var mange andre end os selv i Lauget, der havde opdaget det første bånd vi lavede, så kom dette næste projekt en del længere omkring, og fik pæn omtale fra mange sider. Vi solgte også en del af dem!

Det var også her mod slutningen af 80'erne, at danseaftenerne begyndte at sprænge rammerne i Finnebyen. Der var ofte alt for mange dansere til at det var sjovt at være der, og det var tydeligt at vi derved mistede nogen dansere. Så vi tog med frygt og bæven den store beslutning at flytte danseaftenerne til Folkedansens Hus - det var naturligvis meget spændende om vi kunne fylde salen. Det gik faktisk rigtig godt helt fra starten, og salen har været pænt besat til næsten alle danseaftener lige siden - måske også fordi vi dengang startede traditionen med at lave danseaften hver måned i sæsonen. Det virkede som om den regelmæssighed bekom mange af danserne vel.

Samtidig med at danseaftenerne udviklede sig, prøvede vi også mange forskellige måder at lave laugsaftener på. En af de første ideer var den såkaldte *Oldermandens Overraskelse*: oldermanden inviterede person udefra som kom og lavede kursus om eftermiddagen og spillede for om aftenen. Pointen var, at ingen fik at vide hvem det var, før selve dagen oprandt! Vi har også prøvet en fast struktur, hvor man på alle laugsaftener i halvdelen af tiden øvede på en lille flok udvalgte melodier, de såkaldte laugsmelodier. Ideen med temastyrede laugs- og danseaftener som vi ser det nu for tiden kom først til senere.

Det yngste skud på stammen af aktiviteter er nok hytteturen, og sammen med det den øgede kursusaktivitet. Faktisk er det først i de seneste 5-6 år, at der fast har været adskillige kurser i hver halvår.

Om det nu er kursusaktiviteten eller noget andet der ligger bag, er ikke til at sige, men der er i alt fald på det seneste begyndt at ske ting og sager omkring spil i mindre grupper. Det er pudsigt nok, at det som oldermandsskabet i sin tid knoklede så meget for at opdyrke, uden større held, nu sker, tilsyneladende helt af sig selv. Det har virkelig haft lang lunte. Men det er fantastisk for en gammel laugsfanatiker at se de mange grupper, der i disse år skyder frem fra Laugets midte. Det er en virkelig god udvikling, som også kan støtte Laugets udvikling generelt.

Oldermandsskabet (Ivan & Michael)

Laugets skiftende oldermandsskaber har altid været forum for snak og ævl og kævl og debat. Vi har aldrig haft tradition for at stemme om tingene, men desto længere blev diskussionerne så.

I SNUS nr. 13 (april 1983) skrev Birgit Lauritzen om møderne:

Blide ord

Barske ord

Sande ord

Bande ord

ORD er der nok af, der flyder i strømme
om laugs-illusioner og fremtid og drømme:
"Jeg synes.. jeg me.. må jeg lige forklare.."
"Må jeg tale ud, jeg vil netop forsvare.."
"Nej hys ti nu stille og hør min vurdering
af Kredsen og Ringen og vores placering."
"Og jeg er uenig, ja vildt, må jeg sige,
du fatter slet ikke.." Jeg afbryder lige,
for dysten bli'r ved fem kvarter eller mere,
af ord bli'r der flere og flere og flere.
Men effektivt er det, jeg siger jer bare:
vi taler på én gang for derved at spare.
For tiden er kostbar, de dyre minutter
går helt op i røg, der nu ganske omslutter
den hele forsamling, der snakker og snakker
om ringen i ring og med blikke, der flakker.
Så pludselig høres én eneste sætning:
"Behøver vi egentlig vælge én retning?"
Den skærer sig vej gennem lydmur og tåge,
får bifald fra Ivan såvel som fra Aage,
og alting forstummer, der høres i natten:
"Nu mangler vi bare punkt fire til atten!"

Kors, hvor vi har snakket. Men det var hyggeligt, og det har da også ført til nogle gode ting mellem år og dag.

Her er en liste over alle, der har været med i oldermændsskabet gennem tiden: Anders Søby, Anna Pia Jordan, Axel Lindberg, Bente Willum Hansen, Birgit Lauritzen, Birgit Pedersen, Birgitte Svejgaard Jørgensen, Birthe Hald, Esben Wolf, Eva Bülow, Gertrud Moesmand, Hanne Bejder, Hanne Schøler Nielsen, Helle Baltzer, Inge Østerby, Ivan B. Damgård, Jane Børsting Jensen, Jan Falch Petersen, Jonna Jensen, Jørgen Skeel, Kaj Engholm-Hansen, Kaj Frederiksen, Karsten Messell, Kenneth Krak, Kjeld Nørgaard, Mette-Lise Bjerregaard, Michael Sommer, Mogens Lippert, Mogens Vasegaard, Niels Kjøge, Niels-Jakob Bjerregaard, Niels-Peter Holm, Ole A. Petersen, Ove Andersen, Ove Aabo, Peder Chr. Nørgaard, Per Junker, Per E. Pallesen, Poul-Henning Panduro, Poul Langsig, Ruth Versterre, Steen Bülow, Steen Pedersen, Søren Kr. Kristensen, Søren Skov, Torben K. Carlsen, Tove Fonager, Vibeke L. Kristensen, Villy Jensen, Aage Mikkelsen og Åge Sørensen (iflg. oldermændsskabets liste til jubilæet, forhåbentlig er ingen glemt).

SNUS (Michael)

I 1980 syntes vi efterhånden, at de jævnlige 'Laugsmeddelelser' fra skriveren Per Junker burde erstattes af et blad.

Første nummer udkom uden navn i juli 1980, og efter en konkurrence blev SNUS valgt til navn; vinderen var Villy Jensen. Som han sagde: når nu Lauget i forvejen har en *Skraa*, så er det passende at bladet hedder SNUS! (og så stod det i øvrigt dengang for Spillemandslaugets Nye Underretnings Service).

Nr. 3-5 blev trykt af Michael, der som militærnægter havde adgang til en glimrende offsetmaskine. På forsiden af nr. 3 ses laugets logo, som Axel Lindberg havde kreeret, og som har fulgt Lauget lige siden.

SNUS har gennem tiden været forum for en hel del debat, foruden selvfølgelig stort og småt om alt det, der foregik i Lauget. Også spredte tilløb til anmeldelser af plader (det var det, CD'er hed i gamle dage) har der været. Og herostratisk berømt er Esben Wolfs artikelserie om 'Raad og staldfiduser om violinen...', som bragtes første gang i SNUS nr. 24 (juni 1985) ff.

I mange år har der desuden været tradition for det særlige info-SNUS med oplysninger om lauget, dets medlemmer, *Skraa*'en osv.

Her er en liste over alle, der har været med i redaktionen af SNUS gennem tiderne: Ane-Marie Lund Kristensen, Berit Søndergaard, Birgit Lauritzen, Bjarne Johansen, Esben Wolf, Henning E. H. Hansen, Ivan B. Damgård, Jane Børsting Jensen, Jan Falch Petersen, Jens Rohde, Kenneth B. Krak, Kjeld Nørgaard, Michael Sommer, Per Junker, Peder Chr. Nørgaard (iflg. gl. numre af SNUS, forhåbentlig er ingen glemt).

Hytteture mv. (Michael)

Gennem de sidste snart 10 år har Lauget hvert år anvendt en del af sine midler til at arrangere hytteture for medlemmerne.

Det har været gode lejligheder til at lære hinanden at kende, og kendetegnende for hytteturene har også været, at man har benyttet lejligheden til at skaffe regulær kursusaktivitet i Lauget. Et større antal medlemmer og udefrakommende undervisere har gennem årene undervist på hytteturene, der generelt har været succesfulde.

Først gennem de sidste år - via Laugets medlemskab af DGI - er det lykkedes at stable kurser på benene til 'dagligbrug' i lauget. Det er rart at se, at der hvert eneste halvår er kurser på programmet med forskellige emner til de laugsmedlemmer, som gerne vil mere end blot deltage i laugsaftenerne.

Og på det seneste er også 'Frolk' opstået, Laugets ungdomsafdeling, som er en væsentlig aktivitet i sig selv, men som også med tiden kan medvirke til at konsolidere medlemstal og niveau i Lauget. Ruth Versterre står for denne del af laugets aktiviteter, og det er nu også lykkedes at etablere et samarbejde med Århus Musikskole.

Nodesamlingerne (Ivan)

På en laugsaften en gang i 1979 bekendtgjorde Michael, at nu skulle Lauget have et nodeudvalg!

Den foretagsomme oldermann havde allerede selv med egen håndskrift og knofedt sørget for, at lauget i 1978 kunne udgive sin allerførste nodesamling: 26 melodier af blandet

nordisk herkomst, arrangeret for forskellige besætninger, såsom 3 violiner, fløjte, klarinet og bas, 2 violiner, 3 violiner og violin/fløjte. Arrangementerne var for det meste af Michael, nogle få af Terje Boysen. Nodesamlingen var en logisk følge af Laugets Skrå, som jo siger at Lauget bl.a. skal virke for udgivelse af materiale om dansk og udenlandsk spillemandsmusik. Men det er interessant at notere sig, at man allerede i forordet til den første nodesamling regner med, at den vil blive den første i en række af årlige udgivelser. Unægtelig en præcis forudsigelse...

Det var fra starten en klar politik, at nodesamlingerne ikke kun var rettet mod Laugets egne medlemmer. Men udenfor Lauget blev den første nodesamling ikke modtaget lige venligt alle steder. Den blev bl.a. anmeldt i *Hjemstavnsliv*, medlemsblad for *Danske Folkedanseres Spillemandskreds* (DFS), som vel nærmest kan beskrives som en landsforening for spillemænd der spiller i folkedanserforening. Anmeldelsen var skrevet af Bent Nielsen (ikke at forveksle med en for SNUS læsere mere velkendt Bent Melvej Nielsen). Han skrev en kort men frådende anmeldelse, der utvetydigt vendte tommelfingeren nedad: "Spillemandslauget Østjyderne har forsøgt at udgive en nodesamling", der var i virkeligheden kun tale om "musikstuderendes penneprøver" - og mere af samme skuffe.

I lyset af nodesamlingernes senere historie kan sådan en kommentar virke som et noget uforståeligt vildskud. Så det er nok på sin plads at nævne, at denne holdning hos Bent Nielsen (og mange andre i DFS) ikke opstod ud af ingenting: DFS havde dengang i årevis næsten haft monopol på seriøse nodeudgivelser med spillemandsmusik, først og fremmest i kraft af mammutværket "358 Danske Spillemandsmelodier", der var arrangeret for spillemandskvartet (2 violiner, klarinet og bas). Den eneste rigtige besætning, i alt fald hvis man spurgte den mere konservative fløj i DFS. Men i 70-erne følte mange i DFS sig hårdt trængt af den medieopmærksomhed der opstod omkring folkemusikhusene, først og fremmest det i Hogager, hvor man dyrkede folkemusik på en måde der bestemt ikke passede i DFS's kram. Dengang opfattede ledende folk i DFS absolut ikke en mand som Ewald Thomsen som en ven af spillemandsmusikken, men snarere som noget Fanden havde skabt! Det blev endnu mere vigtigt at forsvare det man opfattede som *rigtig* musik. Og nu kom altså disse opkomlinge fra Spillemandslauget Østjyderne og udgav arrangementer for alle mulige besætninger, og havde oven i købet den frækhed at becifre alle arrangementerne, så "forkerte" instrumenter som harmonikaer og guitarer kunne spille med! Den slags måtte man naturligvis slå ned på med hård hånd...

I Lauget havde man imidlertid ingen planer om at lade sig stoppe af dårlige anmeldelser. Nu skulle flere involveres i arbejdet med at finde gode melodier og arrangere dem, derfor Michaels opfordring til at melde sig til at være med i det nye nodeudvalg, som i sin første udgave kom til at bestå af Mette Lise Bjerregaard, Ivan Damgård, Birgit Lauritsen, Axel Lindberg, Annette Krogh Pedersen, og Michael Sommer. Dette udvalg stod for nodesamlingen '79, som igen var en pose blandede bolcher, diverse melodier fra Danmark og resten af Norden, arrangeret for spillemandskvartet, men naturligvis med becifringer, så alle i lauget kunne være med.

Det var på mange måder en fantastisk oplevelse at være med i nodeudvalgets første tid. Vidtløftige og dybsindige diskussioner om alt mellem himmel og jord, netop fordi vi var i gang med noget, ingen rigtig havde lavet før: ingen kunne sige hvordan man *plejede* at

gøre. Og selv om layout og tekst ikke står mål med den standard nodesamlingerne senere nåede op på, så står færdiggørelsen af nodeudvalgets første nodesamling i '79 som noget helt særligt: nodeudvalget med samt en flok korrekturspillere var samlet i Finnebyen i mange, mange timer, og vi gik *ikke* hjem før vi var færdige. Følelsen ved endelig at stå med den færdige bunke originalark kan ikke helt beskrives. Men der var mange, der fik sig en solid lur bagefter.

Selvom der vel stadig i de første år var nogen der rynkede på næsen af disse østjyske nodesamlinger, så var der mange spillemænd landet over, der kunne bruge materialet. Nodesamlingen '79 blev trykt i 300 eksemplarer, og blev senere genoptrykt. Siden er nodesamlingerne alle kommet i oplag på 600-1000 eksemplarer. Hvor mange fotokopier der så i øvrigt cirkulerer rundt om, har ingen tal på. Men det er ganske fascinerende, at man endnu i dag støder på kopier fra diverse årgange de mest usandsynlige steder...

Enkelte nodesamlinger stod nodeudvalget selv for trykningen af på Husets trykkeri. Herfra stammer fx den berømte udtalelse (i relation til det apparat, der fremstillede trykpladerne, og hvis knapper var slidte): "Jeg trykker og jeg trykker, men der kommer ikke en skid!"

Efter de allerførste år nåede vi efterhånden frem til en form og en måde at lave nodesamlinger på, som aldrig har været helt frosset fast, men som har i hvert fald 2 særlige egenskaber:

For det første har vi altid prøvet at skive noget om baggrunden for det nodemateriale vi havde med. Hvor kom melodierne fra, og hvad havde man danset til? Hvem havde spillet dem, og hvornår? Det kunne så være mere eller mindre indholdsrigt, alt efter hvor meget vi vidste om melodierne, men vi har altid støvet så meget op, som vi kunne. Vi har også haft forskelligt "lærebogsstof" med: artikler om at becifre, at lave andenstemmer, om diverse danseformer, etc.

For det andet har vi med få undtagelser altid lavet arrangementer for 2 stemmer med becifring (at der så flere gange også har været supplerende stemmer for bestemte instrumenter er en anden sag). Det skyldes ikke at vi nogensinde har ment at det var den eneste rigtige arrangementsform, men snarere at vi synes vi kunne se at disse arrangementer fungerede godt og fleksibelt som udgangspunkt for sammenspil mellem mange forskellige instrumenter - tit en fordel i en blandet landhandel som Lauget, hvor man kan komme ud for hvad som helst fra sav til saxofoner. Og hvad der måske var nok så vigtigt: vi håbede, at folk ville blive lidt mindre ærbødige over for trykte noder, når arrangementerne ikke var "færdigpakkede", men efterlod lidt plads, man selv måtte fylde ud, ved f.eks. at improvisere en skidtstemme eller lign. En af de holdninger, som nodeudvalget altid har forsøgt at bekæmpe er den at man kan spille folkemusik ved bare at stille en node op, og så "spille hvad der står". Den rytmiske fornemmelse, forsiringerne, alt det der gør spillemandsmusik til noget særligt, går jo i grunden tabt når man skriver ned på node. Man kan skændes om, hvorvidt det igennem årene er lykkedes os at forklare at man ikke kan bruge en nodebog som facitliste. Men vi har i alt fald prøvet!

Vi var ikke de første der fik ideen med tostemmige arrangementer med becifring. I Sverige havde man gjort sådan længe, og Folkemusikhusringen havde tidligere udgivet "6 gange 6", med arrangementer på den form, men forfulgte aldrig rigtig ideen. Til gengæld endte det efter ca. 10 årgange af vores nodesamlinger med, at DFS følte sig inspireret til at

udgive alt materialet i egnshæfterne (dvs. 358) i nye tostemmige og becifrede arrangementer. Det er ganske tankevækkende, når man tænker på hvad holdningen var i de kredse i '79, og det siger en del om, hvor meget mere tolerant folkemusikmiljøet (heldigvis!) er blevet over de sidste 20 år.

Kilderne til nodesamlingerne har været yderst forskelligartede: tilfældige løsblade, mundtlig tradition, gamle og nye nodebøger, plader og bånd, en bestemt spillemands nodebøger, nodebøger fra en bestemt egn, etc. etc. Vi har lavet nodesamlinger med bestemte temaer: musik af Ole Kjær og Svenske Niels, musik fra Vendsyssel, musik fra Århus, Erik Jensens nodebog, etc. Og vi har lavet samlinger, der bare var en flok gode melodier. Vi har brugt materiale vi har fået såvel gennem DFS som gennem Folkemusikhuset i Hogager, Spillemandsmuseet i Rebild, Folkemindesamlingen, og Gud ved hvor mange privatpersoner.

Når vi en gang imellem føler trang til at rose os selv lidt i nodeudvalget, så kan vi godt lide at varme os ved tanken om, at vi har været med til at flytte og udvide nogen fastfrosne normer for hvordan nodeudgivelser med spillemandsmusik kan se ud. Og så er der jo fornøjelsen de gange, hvor det er lykkedes at få udgivet en melodi som bliver et rigtigt hit! - kanhænde, at nodeudvalgets største udfordring i fremtiden bliver at vende sine egne normer på hovedet...

Men først og fremmest har nodeudvalget været et sted, hvor en masse mennesker har hygget sig gevaldigt, og lært en masse om dansk traditionsmusik, og om at arrangere.

Her er en liste over alle de 28, der har været eller er med i nodeudvalget: Anja Præst Mikkelsen, Anette Krogh Pedersen, Anette Sørensen, Axel Lindberg, Birgit Lauritsen, Esben Wolf, Helle Baltzer, Inge Østerby, Ivan Damgård, Jens Lorentzen, Julie Heebøll, Kaj Engholm-Hansen, Kjeld Nørgaard, Knud Thomsen, Kåre Bay, Mette Lise Bjerregaard, Michael Sommer, Mogens Lippert, Mogens Vasegaard, Ole A. Petersen, Palle G. Schmidt, Peer Munkgaard, Per Bo Jensen, Per Junker, Poul Erik Skakke, Stig Christiansen, Tove Fonager og Ulla Fomsgaard (alle iflg. nodesamlingerne).

Stævnerne (Michael)

Næsten fra begyndelsen havde vi søgt at skabe forbindelse til andre lignende foreninger i ind- og udland. Fra vor tilknytning til Folkedansen 1945 havde vi forbindelse til Hallands Spelmansförbund, som gæstede os i slutningen af 70'erne, ligesom vi besøgte dem til en "Folkmusikkens dag" i Varberg. Også Göteborgs Spelmansgille var blandt vore venskabsforeninger.

Dels vel fordi det fremgik af formålsparagraffen, dels fordi vi brændte efter det, opstod der i 1981 tanker om at arrangere et spillemandsstævne. Det blev til i samarbejde med Ragnar M. Nielsen, Folkedansen 1945, og Poul Jacobsen, Folkedanserforeningen af 1946 og blev afviklet i Rundhøjhallen med indkvartering af udefrakommende gæster på Klank Efterskole, som vore Galten-medlemmer havde gode relationer til.

I det første stævneudvalg kom især Axel Lindberg til at spille en nøglerolle som kasserer, en post han havde overtaget efter Steen Bülow.

Lige siden har lauget holdt stævne en gang om året. I 1982 fandt stævnet sted på Rosenvangsskolen og herefter fra 1983 på Axels skole Højvangsskolen i Stautrup, hvor vi blev, indtil vi af mange grunde flyttede til Strandskolen i 1991.

Stævnerne har fra starten været bygget op omkring god musik og workshops/kurser. Netop antallet af kurser har adskilt stævnet fra alle andre i Danmark og gjort vores stævne til noget særligt.

Vi stræbte efter at præsentere vore egne lokale grupper for vore gæster og samtidig et antal udvalgte grupper fra især de nordiske lande for os selv og vore lokale proselytter. I midten af 80'erne tog det lidt mere fart med de udenlandske grupper, da især Kenneth Krak og Esben Wolf i stævneudvalget talte for at bruge flere penge på at skaffe god musik til byen.

Det har med mellemrum været diskuteret i krogene, om stævnerne skal fortsætte. Der har været opture og nedture, og det er vel ikke så underligt, at man efter en nedtur som stævneudvalg må gøre status og vurdere, om det er indsatsen værd at arrangere stævnerne. Selv har jeg altid ment, at stævnerne udgjorde en af de største hovedingredienser i Laugets udenrigspolitik. Der har også i andre regier været arbejdet med udveksling af musik ud og ind af Århus - eksempelvis Polskakurserne, Balforeningen Dansepavillonen osv. - men det er tordnende væsentligt for et dynamisk folkemusikmiljø, at man med mellemrum får god musik hertil udefra. Det er ikke alle, der har resurser til at rejse udenbys og udenlands for at finde hørværdig musik, og her kan Lauget skubbe på ved at skaffe musikken hertil. Endvidere tør det nok siges, at stævnerne har været medvirkende til en massiv markedsføring af vore egne grupper udenbys og udenlands.

Samtidig har stævnerne også medvirket til at sammenkitte Lauget. Af listen nedenfor kan du se, hvem der har siddet i stævneudvalg gennem tiderne. Men hertil kommer et meget stort antal enkeltmedlemmer, som hvert år giver deres bidrag til afvikling af stævnerne. Også mange af de lokale grupper har gennem årene givet deres bidrag til stævnerne ved at deltage på lempelige vilkår.

Endelig må det nok siges, at stævnerne - og mange andre forhold i Lauget - også har medvirket til, at en række laugsmedlemmer på anden vis har fået lov til at sætte deres præg på folkemusikken i Danmark. De første tiltag til diskussionen om en folkemusikuddannelse udsprang således blandt laugsmedlemmer, og siden er bolden spillet helt i mål af andre laugsmedlemmer og folk med tilknytning til miljøet i Århus. Det var medlemmer af Lauget, der i 1992 afviklede den hendengangne Horsens Folkemusik Festival. Medlemmer af Lauget er aktive i forskellige bredere sammenhænge, i landsdækkende foreninger og som skribenter i "Folk & Musik". Det er næppe for meget sagt, at også Laugets tilstedeværelse i Århus har haft betydning for, at Folkemusikkens Fællessekretariat blev placeret netop i Århus i 1994 og stadig er her.

Stævnerne har altid haft storspilsmelodier, og du kan rose dig af at tilhøre en forening, der har opfundet begrebet 'Storspil' (som pendant til den ærkesvenske 'Alspel'). Det har altid været en af hensigterne at præsentere melodier fra vore nodesamlinger for stævnegæsterne, og der har derfor også næsten fra begyndelsen været et kursus med netop det indhold at præsentere nodesamling og stævnelmelodier for stævnedeltagerne.

Fra midt til sidst i 80'erne var antallet af deltagere på stævnerne op mod 500, men det er siden dalet til et mere håndterbart antal. Især i de sidste år har der været mange unge mennesker på stævnerne, og det er forhåbentlig en udvikling, der fortsætter. Lauget og vores arrangementer er nok præget af en væsentlig lavere gennemsnitsalder pr. deltager end visse af de andre store laug, folkemusikhuse mv. og deres aktiviteter.

Her er en liste over de 38 (eller flere!), der er eller har været med i stævneudvalget gennem tiderne: Arnold Jacobsen, Annette Obel, Asger Skærup Petersen, Axel Lindberg, Bente Skov, Bente Willum Hansen, Berit Søndergaard, Birgit Lauritzen, Bodil Otterstrøm, Christian Andersen, Esben Wolf, Helle Baltzer, Inge Østerby Hansen, Jan Falch Petersen, Jannie Nielsen, Jens Lorentzen, Jens Rohde, John Sørensen, Jo Ølgård Michelsen, Kaj Engholm-Hansen, Karen Vikingsdatter, Kari Thykier, Kenneth Krak, Kåre Bay, Lene Riis, Lene Bach, Marie Y. Andersen, Meinhard Jacobsen, Michael Sommer, Niels Kjøge, Ole A. Petersen, Peder Chr. Nørgaard, Per Junker, Poul Erik Skakke, Steen Pedersen, Søren Skov, Ulla Johansen og Vibeke L. Kristensen (iflg. gl. stævnefoldere, forhåbentlig er ingen glemt - men jeg mangler et par stykker, så det er der desværre nok nogle, der er. Undskyld!).

Økonomi (Michael)

Lauget har fra starten været selv bærende i økonomisk henseende. Det var meningen, at kontingenterne skulle dække huslejen m.v., og at Lauget i øvrigt skulle virke med frivillig arbejdskraft. Det har også været realiteten det meste af vejen.

Helt fri for en vis støtte har man vel ikke været. Folkedansen 1945, Århus, var som nævnt fra begyndelsen meget positivt stemt over for Lauget, der fik lempelige lejevilkår i Finnebyens Forsamlingshus. Århus Kommune derimod afslog i Laugets første år flere gange at yde tilskud til Laugets drift og aktiviteter, ligesom man ikke så sig i stand til at stille lokaler til rådighed på søndage, hvor de fleste af Laugets aktiviteter altid er blevet afviklet. Der har mig bekendt ikke været søgt kommunal støtte i nyere tid.

Til Laugets stævner er der med mellemrum ydet forskellige former for offentlig støtte, ligesom Musikhuset har ydet et bidrag som følge af, at stævnernes søndage har været placeret dér.

Laugets forlagsvirksomhed har gennem alle årene været uden en eneste tilskudskrone. Samtlige nodesamlinger og bånd har alligevel kunnet sælges for rimelige penge.

Først i de senere år er Lauget blevet medlem af DGI og har herved kunnet opnå tilskud til kursusvirksomhed i et vist omfang.

Det er i den grad politisk ukorrekt at sige det, men alligevel: Det har gennem årene været vanskeligt for skiftende olderstandsskabsmedlemmer og andre frivillige i Lauget at forstå, at sport, byens symfoniorkester, ballet & opera og for den sags skyld Århus Folkemusikhus alle har kunnet opnå betragtelige tilskud til såvel konkrete aktiviteter som daglig drift, uden at Lauget har kunnet opnå en tøddel. Det er og bliver et luksussynspunkt, når det alligevel har kunnet lade sig gøre at holde skruen i vandet. Men det kan måske give anledning til undren, når man også tager med i betragtning, at Lauget gennem sit daglige virke, sine udgivelser og de årlige stævner har sat mere end blot et fingeraftryk på de sidste 20 års folkemusik i Danmark.

Fremtiden? (Ivan)

Man skulle være et skarn, hvis man ikke ved en lejlighed som denne også gjorde sig nogen tanker om, hvordan Lauget mon ser ud efter de næste 20 år? Man kan jo aldrig vide, om Østjyderne overhovedet eksisterer til den tid. Mit personlige bud er, at det tror jeg, HVIS ellers det lykkes at bevare de ting, der fra starten har gjort Lauget til noget særligt, hvilket

for mig at se handler om to ting: *fordsomfrihed* og *demokrati*, hvis vi nu et øjeblik skal hente de dyre ord frem.

Fordsomfrihed, fordi folk i Lauget altid har været villige til både at tolerere hinandens særheder, og til at prøve noget nyt - og også fordi Lauget altid har stået for en holdning der siger, at nok er der mange måder at spille musik på, og der er nogen vi bedre kan lide end andre, men der er ikke noget der er *forkert*. Demokrati fordi det i Lauget altid har været de folk, der gør et stykke arbejde, der kommer til at bestemme. I Lauget har vi nemlig altid angrebet et nyt problem ved straks at oprette et nyt udvalg - hvilket jo i mange andre organisationer bestemt ikke er produktivt! Det der imidlertid gør forskellen i Laugets tilfælde, er at nodeudvalg, stævneudvalg, programudvalg, SNUS redaktion, etc. faktisk er *åbne* udvalg, som kører deres eget løb indenfor de rammer, oldermannsskabet fastlægger. Hvilket betyder, at hvis man bare gider, så kan man sagtens komme til at bestemme noget... Og hvis Lauget kan blive ved med at have et oldermannsskab, der har format til at give plads til den organisationsform, så tror jeg også der vil blive ved med at være nogen der gider.

Der sker hele tiden noget. Fx er både laug og stævne i de seneste år kommet på Internettet, og det er nu også muligt at emaile til stævne, laug og de enkelte medlemmer af oldermannsskabet.

Det er klart, at det ikke bliver nemmere med tiden: fra starten kom dynamikken af sig selv, alle ideerne var nye, om ikke andet havde de ikke været prøvet i Lauget før. I dag har vi en velfungerende organisation, i dag er det nemt nok at gøre som vi plejer. Men netop her ligger faren: på et eller andet tidspunkt er selv den bedste ide slidt op, og det er tid at vende det hele på hovedet og starte på en frisk, eller prøve noget helt nyt. Det har vi faktisk gjort nogen gange i Lauget, og jeg håber og tror, at det kan blive ved med at lade sig gøre.

På den anden side, hvis Lauget engang skulle dø en stille død, fordi ingen gider mere, så tror jeg næppe, man vil se hverken mig eller Michael fælde så forfærdelig mange tårer i den anledning: For så er det nemlig garanteret fordi de folk der er vilde med folkemusik - og sådan nogen vil der altid være - nu er opslugt af at banke en eller anden helt ny aktivitet op et eller andet sted. Og så er det måske netop takket være inspirationen fra Spillemandslauget Østjyderne, at de er gået i gang - og det er i grunden ikke så galt!

